

27 - 32

A múlt jelent jövőt

Szabó Magda

Az a szép, fényes nap

"Nem hiszek a keresztény
varázslatokban."

"Anyád dala volt. Holnapról
csak titokban fogják
énekelni."

"Még fiatal nép vagyunk
Európában, számítsunk a
megértésre."

Diána

Impresszum

A kiadvány Szabó Magda *Az a szép, fényes nap* című drámája alapján készült a KultUp program keretén belül interaktív oktatási segédanyagként.

A kiadvány egy olyan fejlesztés szerves része, amelyben az irodalmi alkotáshoz oktatási óravázlat, valamint kisfilm is tartozik. Az oktatási csomagot elsősorban a *dráma és színház tantárgy* segédanyagaként ajánljuk, de alkalmazható az *irodalom tantárgy*-hoz kapcsolódóan is.

Felelős kiadó: Kis Domonkos Márk
Déryné Program Közhasznú Nonprofit Kft.
Írta: Borenszki-Gutási Éva
Főszerkesztő: Timár András
Szerkesztő: Hutvágner Éva, Timár András
Kreatív vezető: Szabó Ádám
Projektvezető: Héjja Gábor
Grafika, tördelés: Balogh Krisztián
Vizuál: Brandtailor & Siriat

ISBN 978-615-6860-08-8

A kiadvány oktatási céllal készült, kereskedelmi forgalomba nem hozható.

© Minden jog fenntartva 2024

Déryné DiáM
program

kultUp

Lázár Ervin
Program

Tartalomjegyzék

A múlt jelent jövőt.....	4
Generációk	5
Családi dráma az Árpád-házban	11
A mű szereplői és Géza fejedelem családfája	14
„Ó, mondd, te kit választanál?”	15
Szabó Magda drámai pillanatai	26
Az ördög (vagy az angyal) a részletekben rejlik.....	28
KERESZTtrejtvény	30
Lélekcserélő idők	32
Lánykérés első látásra	36
Szabó Magda, az író	38
Útravaló	41
Néznivaló	42
Hallgatnivaló	42

A múlt jelent jövőt

Kedves Olvasó!

Időutazásra hívunk. Bizonyára érdekes lehet visszamenni néhány évtizedet, mikor még a szüleid vagy nagyszüleid ültek iskolapadban, készültek elszántan az érettségire, hoztak jó és rossz döntéseket, amelyek hatással voltak a saját jövőjükre és persze a tiédre is. Arra, hogy most mit érzel, hogyan gondolkodsz, sőt arra is, hogy egyáltalán létezel.

Most azonban kérünk, gyere velünk a távolabbi múltba, fejtsük meg együtt, mi állhatott elődeink döntéseinek hátterében! A hosszú utazáson idegenvezetőt is kapunk magunk mellé, aki nem más, mint Szabó Magda író.

Géza fejedelem udvarában elsőszülött fia, Vajk keresztelésére készültek eleink, Európa keresztény királyságainak követeivel együtt. Történelmi pillanatok tanúi voltak, amikor az addig pogány, a nyugat által barbárnak tartott magyar nép csatlakozott a többi európai keresztény országhoz. Vajon mit élhettek át őseink azon a bizonyos szép, *fényes napon*?

„A múlt megközelítése, ismerete nélkül nem érthető meg a jelen, s főleg nem segíthető, nem alakítható a jövőendő.”

Szabó Magda

Generációk

Az időutazás előtt tekintsünk körbe itt, a jelenben! Tegyük fel, hogy ajándékba kapsz egy új lakást. Azonnal be is költözhetsz, de kell még egy hónap, hogy minden szolgáltatás üzemeljen benne, és minden eszközt elhozhass az előző otthonodból. A jó hír, hogy az alábbi listából Te választhatod ki, melyek azok, amelyeket először beüzemelnek/átköltöztetnek:

ételtárolási, főzési lehetőség

internetelési lehetőség

tévézési lehetőség

tisztálkodási lehetőség

zenehallgatási lehetőség

Számokra ezek közül melyik a legfontosabb? Írd be a fontossági sorrendet számokkal a felsoroltak melletti négyzetekbe. (Az 1-es szám jelöli azt, ami a legfontosabb számodra.)

Most pedig lássuk, hogy a 2017-es kutatási eredmények alapján a fentiek közül mi mellett tették le a voksot különböző generációk.

Ő itt Gyula, az X generáció tagja. Ebbe a generációba tartoznak, akik 1965–1979 között születtek. Nézzük, ő mit választana?

GYULA: Legfontosabb számomra, hogy tisztálkodni tudjak, második helyen az ételtárolási lehetőséget választanám. Nem szeretem a túlfogyasztást, inkább elkészítem az ételt magam, és lefogyasztom, ami marad. Végül a televíziót is magammal hozom.

Íme Gézu, az Y generáció szülötte. Ennek a generációnak a tagjai 1980 és 1994 között látták meg a napvilágot.

GÉZU: Számomra is fontos a tisztálkodás, de második helyen az internetezés lehetőségét jelölém, harmadik helyen a főzési lehetőséget.

A generáció olyan személyek csoportja, akik ugyanabban a korszakban születtek, akiket sajátos események, trendek és folyamatok alakítottak és kötnek össze.

És végül lássuk, mit választ Pisti, aki hozzád hasonlóan a **Z generációt** képviseli, tehát 1995 és 2009 között született.

PISTI: Internet, az mindenképp legyen. És persze a zenehallgatási lehetőség is fontos. A harmadik helyre a tisztálkodást választom, minden mást elintézek online.

A fiataloknak a net már alapszükséglet?

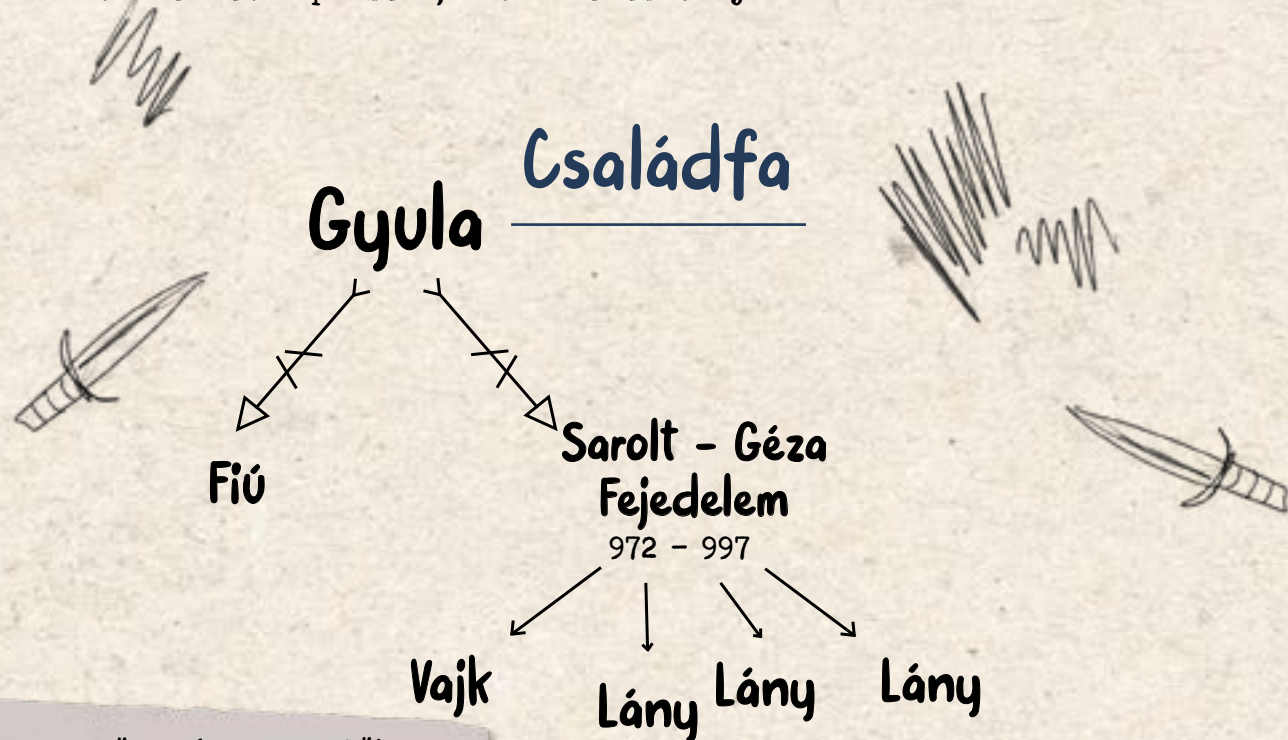

Ez a játék valós kutatáson alapul, amiből kiderült, hogy a különböző generációknak eltérőek a szükségleteik, tehát egy olyan alapvető dolog, mint az otthon fogalma, sem ugyanazt jelenti számukra. Ezek után miért is lepődnék meg rajta, hogy elődeink nem értettek egyet egy ennél jóval bonyolultabb kérdésben, vagyis abban, hogyan maradhat fenn Európában a magyarság, mi a legjobb döntés, amit ennek érdekében meghozhat egy uralkodó, akár hatalmas áldozatok árán is. Háború a végsőig, vagy béke, amelyről azt gondolták, hogy a keresztény hitre való áttérés jelenthet?

Családi dráma az Árpád-házban

Amint visszautazunk a múltba, Esztergomban, Szabó Magda drámájának helyszínén találjuk magunkat. 994-et írunk, Vajk – későbbi Szent István királyunk – megkeresztelésének előnapján járunk. A magyar fejedelmi udvarban gyülekeznek a keresztény Európa királyságának követei és egyházi méltóságai. A műben három értékrend, három generáció nézőpontja ütközik. Gyula még a régi értékrendet képviseli, ő a jelenleg uralkodó, Géza fejedelem apósa. Veje, Géza szintén pogány hitben nőtt fel, mégis mindent megtesz annak érdekében, hogy fiának, Vajknak a keresztelője zavartalanul megvalósuljon. Célja, hogy bekapcsolja népét az európai közösségbe, ezáltal lehetőséget adjon a magyarságnak a nemzetté fejlődésre és fennmaradásra. Vajk megkeresztelésében látja ennek lehetőségét, ezért mindenkit félreállít, aki akadályozza tervét. Szívében és hitében még a pogány értékrendet képviseli, de cselekedeteivel a kereszténység felé fordulást támogatja, ezért szembekerül a régi életmódot védőkkel.

Vajk - apja jóvoltából - keresztény neveltetést kapott, az új értékrendet képviseli, hithű keresztény.

A mű pogány szereplői:

Gyula
Böngye, Gyula barátja
A Lány, szabad magyar
Emp, Vajk szobájának őre
Tar, Gyula szobájának őre
Borbély
Az őrség parancsnoka

Géza

A mű keresztény szereplői:

Vajk
Adalbert, püspök
Tata, Vajk nevelője
Nünbergi Hermann, Henrik király
küldötte

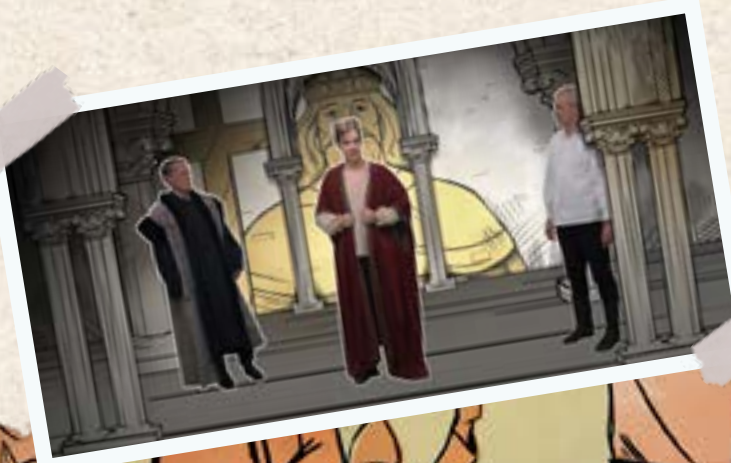
Ők hárman olyanok, mintha napjainkban az X, Y és Z generáció egy-egy képviselőjét állítanánk egymás mellé; a saját nézőpontjából mindhármójuk érvelése helytálló, és az adott pillanatban még nem lehet megítélni, kinek a döntését igazolja majd a történelem. Képzeld el azt a szituációt, amint szüleidnek érvelsz, hogy engedjenek el egy koncertre! A szobában van a nagyapád is, aki veszélyesnek tartja, hogy elmenj. Felidéz egy néhány évvel ezelőtti eseményt - ahogy a műben Gyula és Böngye a régi csatákat -, ahol valamiért pánik tört ki egy zsúfolt rendezvényen, és sokan megsérültek menekülés közben. Az édesapád még nem döntött. Félt téged, ugyanakkor érzi, hogy hosszú távon a baráti kapcsolataidnak jót tehet, ha elenged. Te pedig szinte meg sem hallod az ellenérveket, csak azt látod, hogy ha nem mehetsz, az milyen veszteség lesz számodra. Mi a jó döntés? Az csak a koncert után derül majd ki.

A műben ez az esemény a keresztelő lesz, de a dráma szereplői még nem tudják, amit mi már igen, hogy népünk további sorsában milyen jelentőséggel bírt „*az a szép, fényes nap*”.

A mű szereplői és Géza fejedelem családfája

„Az a szép, fényes nap”, a dráma címadó mondata egy pogány ének sora, amelyet a készülődésben segédkező magyar Lány dúdol. Géza ekkorra már betiltotta ezeket az énekeket, ezért elküldi a lányt az udvarból, de miután elmegy, ő is ezt a pogány dalt dúdolja tovább magában. A mű címe tehát egy pogány ének sora, és mégis a kereszténység felvételének napjára utal.

A drámát átszövik az ellentétek. Bár a legmeghatározóbb közülük a kereszténység és pogányság között feszül, a mélyebb rétegek további feloldhatatlan, sokszor generációk közötti különbségeket tárnak fel.

„Ó, mondd, te kit választanál?”

A cím idézet az 1983-ban bemutatott legendás *István, a király* című rockoperából, amely Boldizsár Miklós *Ezredforduló* (1972–1974) című operaszövegkönyve alapján készült. A mű a Géza fejedelem halála utáni helyzetet, István és Koppány vezér közötti viszályt dolgozza fel. Bár az államalapítás történetének feldolgozásakor általában az első keresztény királyunkon, Szent Istvánon van a hangsúly, mégis az új úton való elindulást apjának, Géza fejedelemnek kellett előkészítenie.

Válaszold meg az alábbi kérdéseket, és nézd meg, ez alapján a dráma melyik szereplőjével tudsz leginkább azonosulni?

1. Az alábbiak közül melyik utat választanád, ha néped szorongatott helyzetbe kerülne?

- A. Irány a csata! Már úgyis régóta meg szeretném bosszulni a veszteségeket.
- B. Nem hajtok koldusként fejet senki előtt, de ha így maradhat csak fenn a népem, akkor inkább szövetségre lépek az ellenséggel.

- C. Hiszem, hogy az alázatos főhajtás, a békés együttélés a korábbi ellenséggel békéhez vezet. A megbocsátás fontos keresztény erény.

2. Milyen szerepet vállalnál a műben bemutatott politikai játszmában?

- A. Segítek bizonytalanságban tartani az udvarban nyüzsgő nyugatiakat. Ha kell, a cél érdekében akár egyetlen barátomat is megtagadom.
- B. Természetesen ezt az egészet én találtam ki, itt én mozzatok minden szálát. A cél eléréséért néha keménynek és kegyetlennek kell lenni.
- C. Azt a szerepet vállalom, amit Isten nekem szán. Fontos számomra a tisztesség, nem vagyok híve a kétszínű diplomáciának.

3. Kire számíthatsz leginkább?

A. Egyetlen barátomra, mindenki másban csalódtam.

B. Senki sem ért meg igazán. A régi szolgálaim, a sámán: mind-mind tudják, miért választottam ezt az utat, mégis ellentmondanak, így veszniük kell.

C. Isten mindig meghallgatja az imáimat és a helyes útra terel. Ebben segítenek nekem a keresztelőre érkező papok és lovagok is.

4. Magányosnak érzed magad?

A. Igen.

B. Igen.

C. Igen.

Főleg „A” válaszok - Gyula

Az egykori bizánci diplomata hosszú ideje visszavonult, a szobájában él, már nem vesz részt a politikában. Egyetlen látogatója barátja, Bönge, akivel együtt idézik fel a régi csaták emlékét. Élete a keresztelő előtti napon ismét új értelmet nyer, amikor Géza visszaadja régi holmiját és taktikai szerepet szán neki a jeles eseményen, ő pedig a szolgálatába áll. Félreteszi régi ellenszenvét, megtagadja és megöli egyetlen barátját, Böngét. A **hosszú távú politikai célokat** helyezi az emberi életek és kapcsolatok elé, de tette hiábavaló.

„LEDOBTK, FELEMELTEK, AZTÁN MEGINT LEDOBTK.”

Főleg „B” válaszok - Géza

Háttérbe szorítja saját pogány hitvilágát, és megöli mind a sá-
mánt, mind pedig az ellenszegülő. Tart azért, hogy ezzel is segítse
átvezetni népét a kereszténységbe. Ez a két gyilkosság visszafor-
díthatatlan lépés a pogánysággal való leszámolás felé. A mű végén
megtudjuk, Géza kimerült attól, hogy cselekedetei ellentétben
állnak személyes pogány nézeteivel. Vajkot várja, hogy a más-
napi keresztelő előtt még utoljára beszéljen vele. Azonban Géza
a keresztelőt **taktikai lépésnek**, látszatintézkedésnek szánja. A
dráma végén kibontakoznak valódi tervei: egy látszólag behódoló,
de hosszú távon erős, önálló állam jövőképe.

„NYUGAT LESZÜNK MI IS.”

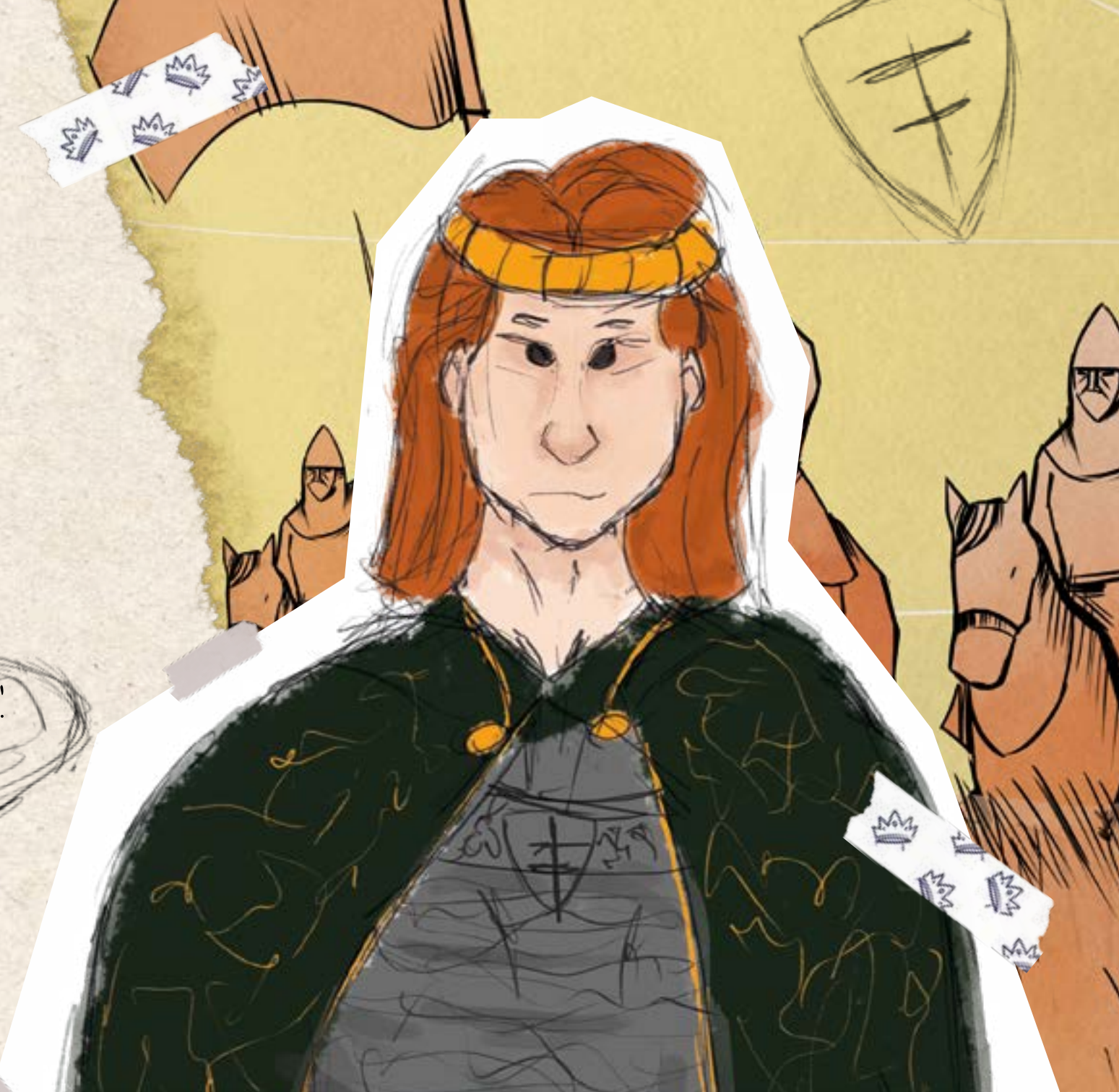

Főleg „C” válaszok - Vajk (államalapító királyunk, Szent István pogány neve)

Teljes hittel szeretné népét az új vallás felé kormányozni, bár a magyarok között még szinte egyetlen híve sincs. Mikor a mű végén megérkezik apjához, Géza elmondja neki valódi tervét: Vajk és majdani utódja illeszkedjen be a nyugati világba, tanuljanak el mindent. Két generációval később, miután újra megerősödnek, megtámadják a nyugatot. Vajk nem támogatja apja tervét, nem fogja megvalósítani azt. Géza ekkor döbben rá, hogy az előkészületek ideje alatt nem volt elég ideje fiára, aki hithű keresztény lett.

„ÉN A BÉKÉRE KÉSZÜLÖK, NEM A HARCRA.”

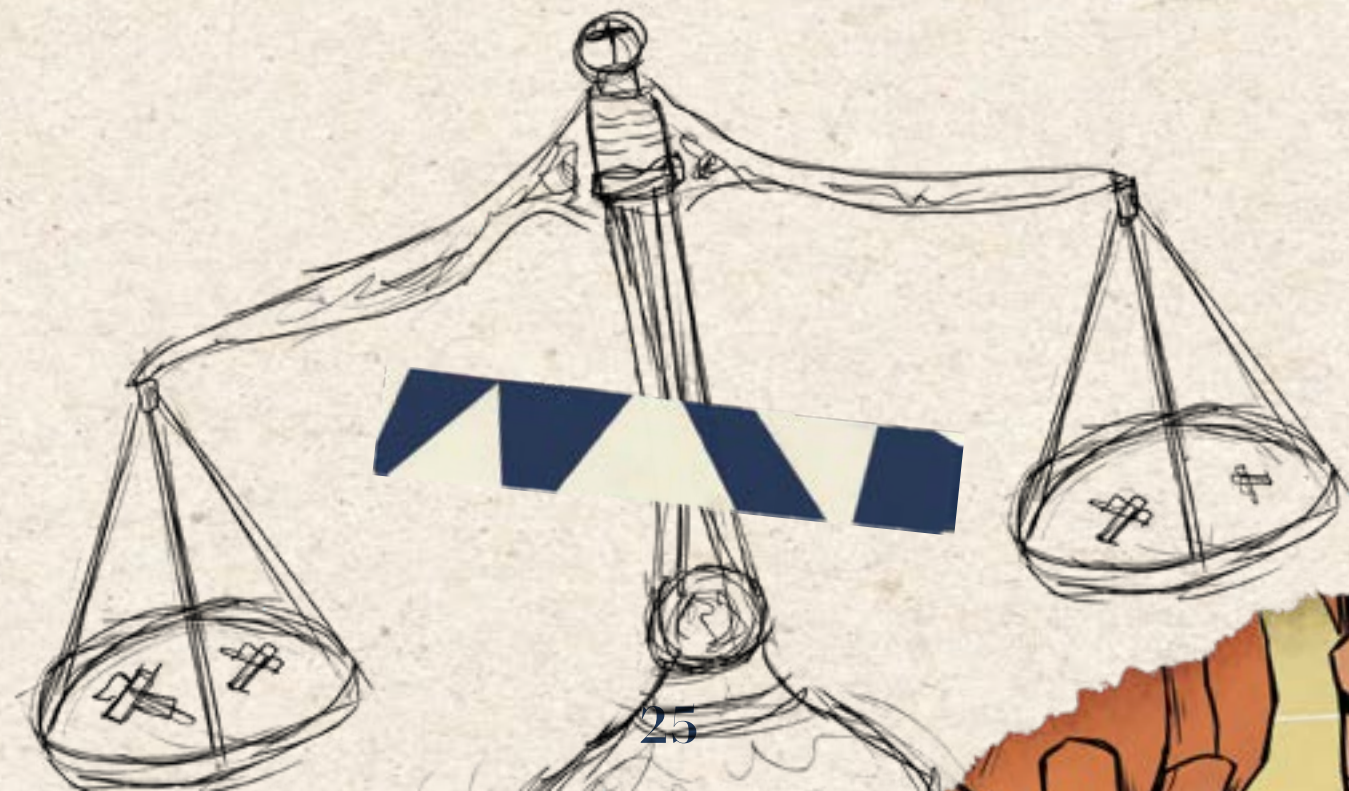

Bármelyik szereplő oldalán találtad is magad a válaszaid alapján, a rossz hírünk az, hogy ebben a drámában igazán senki sem nyertes. Gyulát megtöri, hogy felemelték, majd ismét letaszítják, pedig nagy áldozatot vállalt barátja megölésével. Vajk és Géza kapcsolata pedig végleg sérül, külön úton indulnak tovább. Géza egyedül marad egyéni veszteségeivel, miközben Vajk szeretett édesapjától távolodik el. A mű végén Géza először nevezi Istvánnak Vajkot, ami a végleges eltávolodást, a kettejük közötti szakadékat jelképezi.

Ez a dráma Vajk és Géza uralkodói döntéseit teszi mérlegre, amikor egy fenyegetett helyzetbe került közösségnek a sorsa egyéni döntéseken múlik. Az egyén érzelmei viszont háttérbe szorulnak a nép, a nemzet érdekeivel szemben.

A saját nézőpontjukból mindannyian a nép érdekében cselekednek, a politikai és vallási meggyőződésüket az emberi kapcsolataik elé helyezik, ami végül komoly veszteségeket jelent.

Szabó Magda drámai pillanatai

Ha szeretnél további történelmi drámákat olvasni az írónőtől, akkor az alábbi két művét ajánljuk figyelmedbe:

A macskák szerdája

témája: Csokonai Vitéz Mihály pere és elbocsátása a Kollégiumból

Kiálts, város!

témája: Debrecen város küzdelme a fennmaradásért 1604-ben a Török Hódoltság, a Magyar Királyság és az Erdélyi Fejedelemség szorításában.

Szabó Magda Párizsban a kétezres években

Szabó Magdát a Hermann Hesse-nek (irodalmi Nobel-díjas német-svájci író) kicsempészett* *Freskó* című műve és annak fordítása indította el a világsiker felé. Ahogy az *Az a szép, fényes nap*, úgy ez a mű is egy nap alatt játszódik, és egy nemzet temetésének metaforája. Az írónő műveiben a politikai háttér mindig jelen van, de sohasem a történet középpontjában kap helyet.

Híres műveinek sikere időtállóságukban rejlik. Történelmi drámáira is igaz ez, hiszen a szerző a (mindenkori) jelen valamely kérdésében keresi a máig meglévő igazságot. Éppen ez az oka annak is, hogy a szöveg nem használ régies szófordulatokat, azt sugallva, mindez akár napjainkban is játszódhatna.

* A szocializmus idején csak szigorú feltételek mellett utazhattak Magyarországról külföldre az emberek.

Az ördög (vagy az angyal) a részletekben rejlik

Szabó Magda részletes iránymutatást ad az instrukcióiban (jelentése itt: szerzői utasításaiban), hogy mikor mi jelenjen meg a színpadon, milyen képet lásson az olvasó vagy néző. A műben feszülő ellentéteket nemcsak kimondják a szereplők, de testbeszédük, sőt, a teljes díszlet is megjeleníti azt. Alább négy példát látsz erre. Szerinted melyik mit jelképez? Kövesd a rózsafüzérek, és találd meg mindegyik párját!

Vajk a mű elején úgy áll, „mint egy frank királyfi”

A régi várban „erőszakosan” kialakított kápolna áll

A távolban egyre erősödik a harangszó

A katedrális még nem épült fel

az új valláshoz kapcsolódó építészeti formák még nem természetes részei a közösségi térhasználatnak

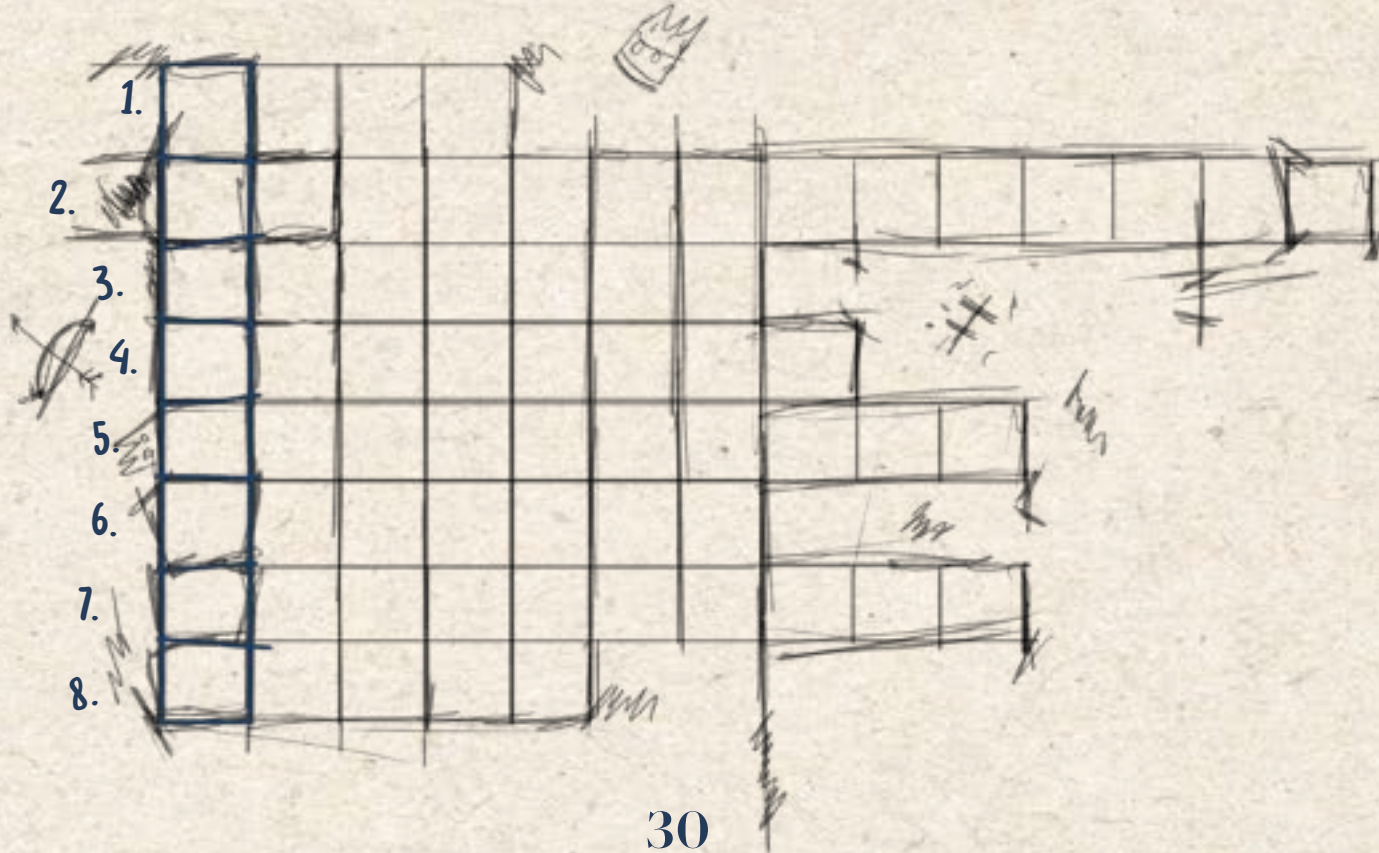
az új vallás térnyerése

Nyugat felé fordulás jelképe

a kereszténység még idegen a régi, pogány vallás szerint felnevelkedett generáció számára

KERESZTrejtvény

Képzeld el, hogy a kiadványunk elején említett új lakás mellé most készpénzt is kapsz, tíz bankjegyet. Hogy az pontosan mennyit ér? Ha kitöltöd az alábbi kérdőívet, megtudhatod, ugyanis a kezdőbetűkből egy olyan város nevéét rakhatod ki, amelynek van egy történelmünk szempontjából fontos épülete. Ez az épület található a tíz bankjegy hátulján.

1. A hét vezér egyike, névsorban a második.
2. Ezt a várost Szent István emelte a királyság világi központjává.
3. Mária... magyar királynő, aki a Pragmatica Sanctio örökösödési törvénye alapján került trónra.
4. Szent..., II. András magyar király és Gertrúd lánya, legtöbbször rózsákkal ábrázolják.
5. Hitújítás, az egyház megreformálására indított mozgalom, amely Luther Márton nevéhez köthető.
6. Szent..., István király csanádi püspökké nevezte ki. Vértanúságának helyét Budapest egyik városrészének neve őrzi.
7. A magyar koronázási jelvények egyike
8. Jézus anyja

Megfejtetted? Gratulálunk! Gondold végig, vajon mire költenéd a kapott összeget? Szerinted az X vagy az Y generációhoz tartozók mit vennének belőle?

„MEGBÉKÉLTÜNK. AKI NEM HAJLANDÓ TUDOMÁSUL VENNI,
ARRA NEHÉZ NAPOK JÖNNEK.”

Lélekcserélő idők

Géza a drámában így fogalmaz: „...Csupa varázslat lesz minden a törzsfők szemében, a pénzeddel együtt, amit veretni akarsz. A vár alatt nem sokat tudnak Nagy Károlyról, de van valami sejtelmük, hogy a frank újításokat utálni kell. Öröklött ellenszenv.”

Gyakran előfordult a történelemben – és napjainkban is –, hogy generációról generációra átöröklődnek olyan ellentétek és viszályok, amelyek forrása egy jóval azelőtti esemény, mint annak a születése, aki azt továbbviszi. Nemzetek csapnak össze régi sérelmek miatt, de akár kisebb közösségekben vagy családok, családtagok között is találunk erre példát.

Szabó Magda úgy fogalmazott, hogy olyan írókat tanulmányoz, akik „lélekcserélő idők”-ben alkottak, akiknek életműve bemutatásra vagy korrigálásra vár. A drámáiban a magyar történelemből hasonló szempontok szerint választ főszereplőket: ebben a műben Géza céljai, cselekedetei azok, amelyeket az író körüljár és újraértelmez.

Böngének meg kell halnia a műben, mert személyes veszteségeit, valamint a magyar nép Augsburgnál elszenvedett vereségét nem tudja feldolgozni. Egyre csak a véres csata, a halottak, a megkínzott vezérek és lemészárolt lovak járnak a fejében.

A magyar sereg a kalandozások korában (amikor a magyarság hadjáratokat vezetett Nyugat-Európa különböző vidékeire zsákmányszerzés reményében) fosztogatta a nyugatot. „Kérünk téged, bár hitvány szolgálid vagyunk, a magyarok nyilaitól ments meg Uram minket!” – így szólt Modena (Olaszország) város templomi imájának könyörgése 924-ben. A híres magyar visszacsapó íjjal vágásban csak a kengyelben állva lehetett löni. Ha pontosan céloztak vele, a nyíl könnyedén áthatolt a bőr- vagy láncpáncélon, de akár egy ló koponyáját is betörte. Egy igazán jó íjat akár egy évig is készíttettek, értéke akkoriban több szarvasmarha vagy ló is lehetett. 995-ben a magyar törzsfők úgy gondolták, hogy míg I. Ottó királyt lefoglalják a belső ellentétek, nagyobb ellenállás nélkül ostromolhatják Augsбургot is. Ottó azonban mégis el tudta indítani seregét a magyarok ellen. A magyar taktikát – miszerint megfutamodást színlelnek, majd támadnak – ekkorra már kiismerték a nyugati vezetők, ezért a pogányok táborát elfoglalták, saját foglyaikat kiszabadították, és véres megtorlással válaszoltak a támadásra.

Magyarok rettegett nyilai

Az augsburgi csata

Időpont: 955. augusztus 10.

Helyszín: az Augsburg melletti Lech-mező

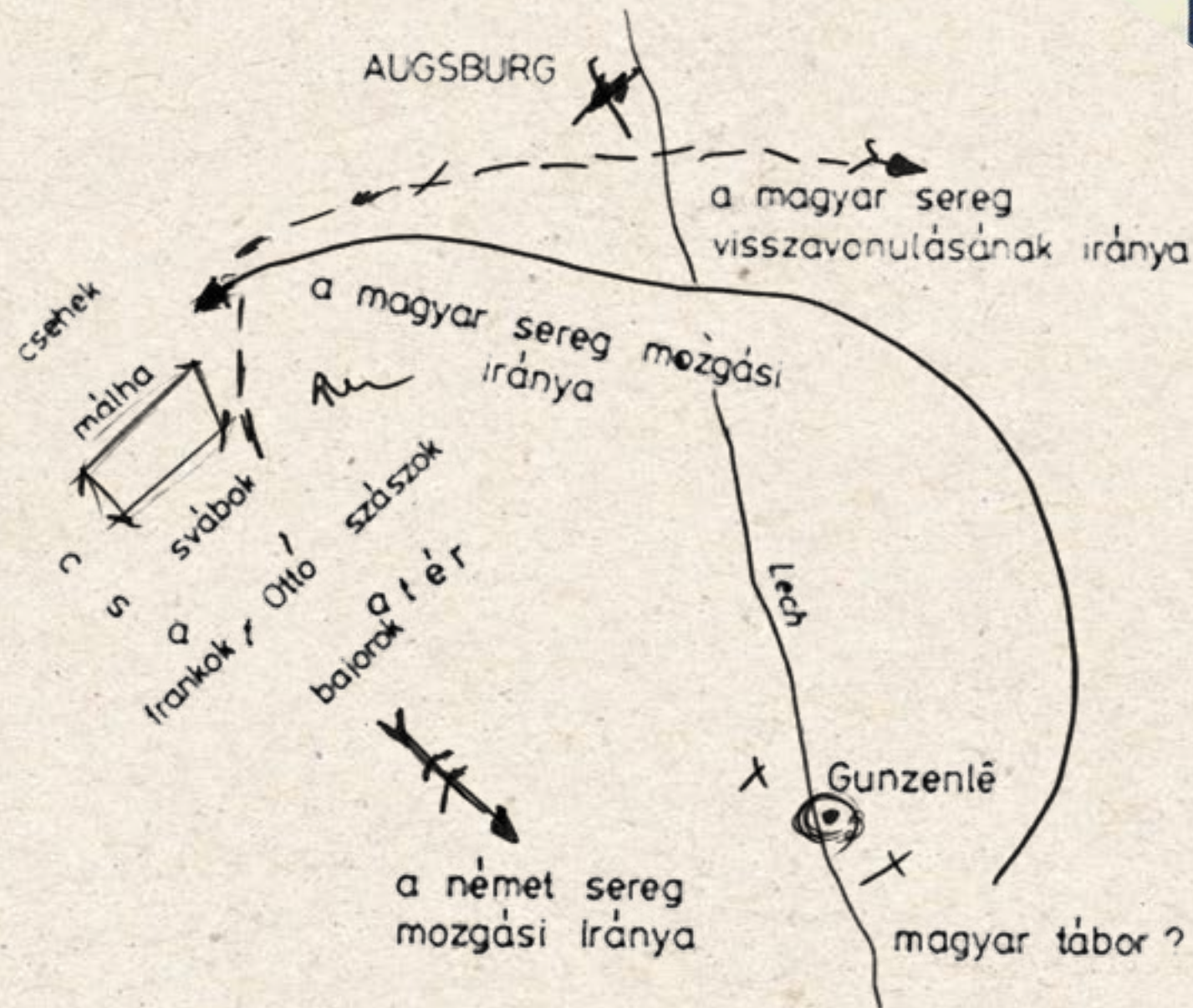
Résztevők:

németek: I. (Nagy) Ottó király (később német-római császár), kb. 8000 fő, közelharcra alkalmas nehéz pácélzattal és fegyverzettel

magyarok: Bulcsú, Lél, Súr vezérek, kb. 10.000 fő, könnyűlovas íjászok (taktika: csel és váratlan rajtaütés a visszacsapó íjjal)

Eredmény: Konrád herceg (a műben Istvánnak feleségként ajánlott Gizella nagyapja) elesett, számos magyar vezér fogságba került, akiket felakasztottak.

Következmény: Az augsburgi vereség lezárta a magyarok nyugatra irányuló kalandozó hadjáratainak sorát.

Lánykérés első látásra

A közösségimédia-felületek használatakor ismeretlenek néhány kép alapján döntenek arról, kialakítanak-e mélyebb ismeretséget egymással vagy sem. Ez már a régi időkben is okozott viszályokat és feszült helyzeteket. A különbség az, hogy manapság könnyebben megoldható a személyes találkozás, mint abban a korban, ahol a nagy uralkodóházak még képeket küldtek egymásnak a lehetséges feleségekről és férjekről. Az viszont semmit sem változott, hogy akkor is, most is mindenki szépnek és kívánatosnak szeretne látszani. A közösségimédia-felületek remek lehetőséget nyújtanak arra, hogy olyan képet alkosson magáról a felhasználó, amilyennek látszani szeretne. Ezek a – sokszor a valóságtól távol eső, manipulált – képek közvetítik a szépségideált, ami miatt könnyen nőhet az elégedetlenség érzése abban, aki nézi őket.

Boldog Gizella.

Tudtad?

A többnejűséget is Szent István törölte el, valamint törvényeivel megszüntette azt a szokást, hogy ha a férj meghalt, az özvegynek kötelező volt hozzámennie egykori férje fivéréhez. Innentől kezdve a nők hazánkban – legalábbis a jog szerint – eldönthették, akarnak-e újra házasodni. Magyarországon a családjogot és a házasságot II. József magyar király türelmi rendelete óta (1781.) az állam határozza meg, nem pedig az egyes egyházak.

A dráma cselekményének idején a házasság legtöbbször a személyes előzetes találkozótól függetlenül mindenképp megkötetett. Végül István is elvette Gizellát. Sőt, apja, Géza is utal rá a műben, hogy második feleségét, Adalhaidet, Vajk anyjának, Saroltnak a halála után politikai okból vette el, ami akkoriban gyakori taktikai lépés volt. Ezeknek a házasságoknak az okára maga a dráma adja a magyarázatot: „Olyan valószínűtlen, hogy Henrik úr, a bajor, megtámadná azt a földet, amelynek trónján a lánya ül. Olyan valószínűtlen, hogy a magyar király az apósa ellen törne” – mondja a műben Vajknak Hermann, a küldött.

Szabó Magda, az író

„Soha mást, mint magyar problémát nem írtam..., az, hogy a vágy és a szenvedély és a harag és az indulat nemzetközi, az természetes.”
(Szabó Magda)

Most ismét időutazásra hívlak, ezúttal kísérrőnk, Szabó Magda jelenébe, 1973-ba, amikor ez a történelmi dráma a rádióban elhangzott. Mi vezette el őt a mű megírásáig? Hogyan lett belőle világhírű író?

Szabó Magda 1917-ben született. Mindig büszke volt debreceni származására, és a város is megbecsüli emlékét. A mostani Debreceni Református Kollégium Dóczy Gimnáziumában tanult, itt található ma is az Emlékháza, ahová alkalomadtán érdemes ellátogatnod.

Szabó Magda Emlékház
(4024 Debrecen, Kossuth u. 35.)

Szabó Magda
egyetemistaként
Bécsben

Munkásságát a világ több országában elismerik. Számos hazai és nemzetközi díjat, kitüntetést kapott. *Az ajtó* című műve 2015-ben még a New York Times újság TOP10 listájára is felkerült.

Volt azonban egy fontos díj, amelynek csupán néhány órán át volt a birtokosa... A **Baumgarten-díj** komoly pénzjutalommal járó irodalmi kitüntetés volt, amit 1949-ben Szabó Magdának ítéltek verseskötetéért, majd a díjátadó napján visszavettek tőle. Ennek hátterében politikai ok állt; úgy találták, hogy a *Vissza az emberig* című kötetében az aktuális rendszert bírálja, ezért hamarosan munkahelyéről, a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumból is elbocsátották, valamint gimnáziumban sem taníthatott tovább. Tíz évig nem jelenhetett meg a neve nyomtatásban. 1978-ban viszont megkapta a Kossuth-díjat, amely a magyar kultúra művelésének és ápolásának elismeréséért járó legmagasabb magyar állami kitüntetés.

Később így nyilatkozott magáról: „Az irodalom nem manikűrkészlet, hanem kard. Harcos lettem, amikor író lettem”. (*Szabó Magda világsikere* - Papp Gábor Zsigmond dokumentumfilmje, 2018)

Szabó Magda 1964-ben.
Hunyady József/Fortepan

Útravaló

Olvasnivaló

Baranyai Norbert: Emlékezet és a múlt reprezentációja Szabó Magda *Az a szép fényes nap* című drámájában. In: Soltész M., V. Gilbert E. (szerk.): *Szabó Magda száz éve*. Budapest, Széphalom Könyvműhely – Orpheusz, 2019. 265–277.

Szerdahelyi István: A történelem hullámgyűrűi. In: Aczél J. (szerk.): *Ne félj! Beszélgetések Szabó Magdával*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1997. 184.

És vajon mit olvasott szívesen Szabó Magda?
Tasi Géza, Szabó Magda keresztfiának elmondása szerint az író nő általában egyszerre több könyvet is olvasott, de mind közül Jókai Mór művei voltak a kedvencei.

Tudtad?

Budapesten a valós személyek neveit viselő utcák több mint 80 százalékát férfiokról nevezték el, ezért is jelentős, hogy Szabó Magda nevét viseli 2021 óta a Mammut Bevásárlóközpont és a Széllkapu park között húzódó sétány.

Szintén 2021-ben valósult meg az a nőnap kezdeményezés, amelynek keretében az I. kerület Glücklich Vilma lépcső fokaira 47 magyar író, költő vagy más területen alkotó híres női művész egy-egy kötetének címe került.

Nézz körül a környékeden, keress olyan utcákat, amelyek női nevet viselnek, vagy nők tiszteletére kihelyezett emléktáblákat, női alakokat ábrázoló szobrokat! Járj utána, hogy kik voltak ők!

Néznivaló

Az a szép, fényes nap (rendező: Szőnyi G. Sándor, 1981)

Magyar nők: Szabó Magda (S01 E23) (rendező: Dombrowszky Linda, MTVA, 2022)

Szabó Magda világsikere (rendező: Papp Gábor Zsigmond, 2018)

Szabó Magda és a Für Elise (rendező: Vízi Mária, Duna TV 2003)

Szabó Magda portré (rendező: Kovács László, 1978)

Hallgatnivaló

Podcast:

Könyves Magazin - *A Szabó Magda-titok*, Ruff Orsolya és Szeder Kata műsora, 2023.

Friderikusz Podcast - *A szólás szabadsága: Interjú Szabó Magda íróval*, 2003. /// Friderikusz Archív 144.

A kiadványban szereplő fotók közül azok, amelyeknél nem található címleírás, a KultUp *Az a szép, fényes nap*-filmjéből kiemelt felvételek. A Program munkatársai mindent megtettek, hogy a jogvédelem alatt álló szöveges és képi dokumentumok közzétételéhez a jogtulajdonos engedélyét megszerezzék. Kérjük, ha ezzel kapcsolatban bármilyen mulasztást tapasztalnak, mindenképpen jelezzék!

mm

MÉG TÖBB ÉRDEKESSÉG VÁR RÁD,
HA BEOLVASOD A QR-KÓDOT.